

MEGHÍVÓ

Az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Történettudományi Intézet,
a Horvát Történettudományi Intézet,
a Horvát Tudományos és Művészeti Akadémia
Történettudományi Intézete,
a Fővárosi Horvát Önkormányzat
és Belváros-Lipótváros Horvát Kisebbségi
Önkormányzata
tisztelettel meghívja Önt

A magyar–horvát együttélés fordulópontjai:
intézmények, társadalom, gazdaság, kultúra

című
nemzetközi tudományos konferenciájára

2014. február 6–7.
Budapest

2014. február 6.

MTA BTK Kongresszusi Terem,
1014 Budapest, Országház utca 28.

DÉLELŐTTI PROGRAM

9:30 MEGNYITÓ- ÉS KÖSZÖNTŐBESZÉDEK

Fodor Pál, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont főigazgatója

Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettes, közigazgatási és igazságügyi miniszter

Gordan Grlić Radman, a Horvát Köztársaság budapesti nagykövete

Jasna Turkalj, a Horvát Történettudományi Intézet igazgatója

Plenáris ülés

AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ ÉS A MAGYAR–HORVÁT ÁLLAMKÖZÖSSÉG FELBOMLÁSA

Szekcióelnök: *Fodor Pál*

10:10 *Soksevićs Dénes* (Pécsi Tudományegyetem; MTA BTK Történettudományi Intézet): Magyar tervek a horvát kérdés megoldására az első világháború idején

10:30 *Stjepan Matković* (Zágrábi Egyetem): Az első világháború hatása a horvát politikai élet fejlődésére

10:50 *Ifj. Bertényi Iván* (ELTE BTK; MTA BTK Történettudományi Intézet): A „mennyországtól a pokolig”. A történelmi Magyarország 1918–1919-ben

11:10 *Zoran Grijak* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): A Jugoszláv Klub 1917-ben, a bécsi Birodalmi Tanácsban tett Májusi Deklarációja báró Burián István és Stjepan Sarkotić levelezésének tükrében

11:30 *Pollmann Ferenc* (HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum): A Monarchia horvát ezredei és az első világháború

11:50 Vita

12:30–13:30 Ebédszünet

DÉLUTÁNI PROGRAM

I. szekció

A BÁNI MÉLTÓSÁG

Jakobinus Terem, 1014 Budapest, Országház utca 30.

Szekcióelnök: *Weisz Boglárka*

13:30 *Damir Karbić* (a Horvát Tudományos és Művészeti Akadémia Történettudományi Intézete, Zágráb): Horvát főurak és nemesek és a Magyar Korona a késő Árpád- és Anjou-korban

13:50 *Zsoldos Attila* (MTA BTK Történettudományi Intézet): A királyi hatalom és Szlavónia a 14. század első negyedében

14:10 *Suzana Miljan* (a Horvát Tudományos és Művészeti Akadémia Történettudományi Intézete, Zágráb): A báni és királyi hatalom és Zágráb megye nemességének viszonya Zsigmond király korában

14:30 *Pálosfalvi Tamás* (MTA BTK Történettudományi Intézet): A bánok helye a királyság kormányzati struktúrájában, 1435–1526

14:50 *Borislav Grgin* (Zágrábi Egyetem): Horvát és szlavón nemesek a Corvin- és a Jagelló-korszakban

15:10 *Varga Szabolcs* (Pécsi Hittudományi Főiskola): Bán vagy alkirály? A horvát–szlavón báni hatalom változása a 16–17. században

15:30 *Ivana Horbec* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): Báni szolgálat „Pro bono Patriae” és a felvilágosult abszolutizmus

15:50 *Soós István* (MTA BTK Történettudományi Intézet): Fiume közjogi helyzete a Magyar Királyságban (1779–1822)

16:10 Vita

16:40 Kávészünet

II. szekció

GAZDASÁGI FORDULÓPONTOK

Jakobinus Terem, 1014 Budapest, Országház utca 30.

Szekcióelnök: *Borislav Grgin*

17:00 *Weisz Boglárka* (MTA BTK Történettudományi Intézet): Királyi adózás Szlavóniában az Árpád- és az Anjou-korban

17:20 *Marija Karbić* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): Szlavón városok Magyarország, az Adria és a Német-római Birodalom közötti kereskedelemben

17:40 *Ivan Jurković* (Pulai Juraj Dobrila Egyetem): Demográfiai válság az oszmánellenes háborúk korában: magyar és horvát főurak és a horvát kivándorlók

- 18:00 *Oross András* (Magyar Nemzeti Levéltár): A pénzügyigazgatás újjászervezése Szlavóniában a törökök kiűzése után
- 18:20 *Hrvoje Petrić* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): Az újabb horvát történetírás a 19. századi gazdaság és környezet történetéről
- 18:40 *Nagy Mariann* (Pécsi Tudományegyetem): A horvát gazdaság a kiegészítés előtt
- 19:00 Vita

III. szekció

MAGYAR–HORVÁT VISZONY 1848–1849-BEN

MTA BTK TTI Tanácsterem, 1014 Budapest, Úri utca 53.

Szekcióelnök: *Cieger András*

- 13:30 *Hermann Róbert* (HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum): Az 1848–1849. évi horvát-magyar katonai konfliktus mérlege
- 13:50 *Vlasta Švoger* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): Andrija Torkvat Brlić – egy magányos hang Horvátországban 1848–1849-ben a magyarokkal való megbékélés mellett
- 14:10 *Ress Imre* (MTA BTK Történettudományi Intézet): Fran Kurelac és a nyugat-magyarországi horvátok nemzeti mobilizálásának kísérlete 1848-ban
- 14:30 *Arijana Kolak Bošnjak* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): Az egykori Magyar–Horvát Párt tagjainak viszonya a magyar forradalomhoz, gondolatvilágához és eredményeihez
- 14:50 Vita

15:20 Kávészünet

IV. szekció

A DUALIZMUS INTÉZMÉNYEI

MTA BTK TTI Tanácsterem, 1014 Budapest, Úri utca 53.

Szekcióelnök: *Sokcsévits Dénes*

- 15:40 *Somogyi Éva* (MTA BTK Történettudományi Intézet): Hivatalnokok a Habsburg Monarchia közös kormányzatában
- 16:00 *Željko Holjevac* (Zágrábi Egyetem): A horvát miniszter a budapesti kormányban
- 16:20 *Cieger András* (MTA BTK Történettudományi Intézet): Horvát képviselők a magyar országgyűlésben (1868–1918)
- 16:40 *Branko Ostajmer* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): Horvát képviselők a közös budapesti parlamentben (1868–1918)
- 17:00 Vita

2014. február 7.

DÉLELŐTTI PROGRAM

V. szekció

HATÁRZÓNÁK, HATÁRVIDÉKEK

MTA BTK Zenetudományi Intézet Bartók Terme,
1014 Budapest, Táncsics M. utca 7.

Szekcióelnök: *Kiss Gy. Csaba*

- 10:00 *Stanko Andrić* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): A Garai család és a Horvát Királyság
- 10:20 *C. Tóth Norbert* (MTA–HIM–SZTE–MOL Magyar Medievalisztikai Kutatócsoport): Garai Miklós dalmát–horvát és szlavón bán örökös bántóságának kérdése: A Garaiak dalmáciai birtoklása a 14. század végén
- 10:40 *Zrinka Pešorda Vardić* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): A király, a Raguzai Köztársaság és a Magyar Korona kapcsolatai Luxemburgi Zsigmond király uralkodása (1387–1437) idején
- 11:00 *Horváth Richárd* (MTA BTK Történettudományi Intézet): Határvédelem és várak a Mátyás-korban
- 11:20 *Végh Ferenc* (MTA BTK Történettudományi Intézet): Egy különleges határvidék: a Muraköz a 16–17. században
- 11:40 *Alexander Buczynski* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): „Ad fontes historiae”: a Katonai Határőrvidek forrásanyaga
- 12:00 Vita

VI. szekció

HORVÁT ÉS MAGYAR NEMZETI ÉBREDÉS ÉS A KATOLIKUS EGYHÁZ

MTA BTK TTI Tanácsterem, 1014 Budapest, Úri utca 53.

Szekcióelnök: *Soós István*

- 10:00 *Molnár Antal* (MTA BTK Történettudományi Intézet): Pázmány és Zágráb: Egyházszerkezeti önállósulás és nemzeti identitás az 1634. évi zágrábi egyházmegyei zsinaton
- 10:20 *Zrinka Blažević* (Zágrábi Egyetem): A szent királyságtól a rendi köztársaságig: a reformkatolikus illirizmus a 17. században
- 10:40 *Bene Sándor* (MTA BTK Irodalomtudományi Intézet): Az elszalasztott „jó coniunctura” százada: A horvát-magyar kulturális érintkezések regiszterei a 17. században
- 11:00 *Robert Skenderović* (Horvát Történettudományi Intézet, Zágráb): Egyházi viszonyok és a magyar és horvát katolikusok együttélése a Duna mentén a 18. században
- 11:20 Vita
- 12:30 – 13:30 Ebédészünet

DÉLUTÁNI PROGRAM

VII. szekció

MAGYAR–HORVÁT KULTURÁLIS ÉRINTKEZÉSEK

MTA BTK Zenetudományi Intézet Bartók Terme,
1014 Budapest, Táncsics M. utca 7.

Szekcióelnök: *Bene Sándor*

- 13:30 *Nyomárkay István* (ELTE BTK): Hagomány és nyelvújítás
- 13:50 *Zoran Velačić* (Eszéki Egyetem): A magyar nyomdászat hatása a horvátországi nyomdászatra
- 14:10 *Kiss Gy. Csaba* (ELTE BTK): A Háromegegy Királyság és a horvátság képe a XIX. századi magyar útirajzokban
- 14:30 *Tamara Tvrtković* (Zágrábi Egyetem): Magyarbarátság és magyarfóbia – a horvátok magyarságképe a 16–19. században
- 14:50 *Tihomir Cipek* (Zágrábi Egyetem): Konzervativizmus a horvát és magyar politikai hagyományban
- 15:10 Vita

A konferencia minden szekciójában biztosított a horvát–magyar szinkrontolmácsolás

Részvétel jelzése: antal.andrea@btk.mta.hu

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM

Horvát Idegenforgalmi Közösség

A konferencia támogatója a Magyar Tudományos Akadémia, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, Budapest Főváros V. kerület Belváros-Lipótváros Önkormányzata, Horvát Idegenforgalmi Közösség és az Agroproteinka

POZIVNICA

Institut za povijest Centra za humanističke
znanosti Mađarske akademije znanosti,
Hrvatski institut za povijest,
Zavod za povijest HAZU,
Hrvatska samouprava Budimpešte i
Hrvatska manjinska samouprava V. okruga
Budimpešte
imaju čast pozvati vas na
znanstveni skup

**Prekretnice u suživotu Hrvata i Mađara:
Ustanove, društvo, gospodarstvo i kultura**

**6.-7. veljače 2014.
Budimpešta**

6. veljača 2014.

Centar za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti,
Kongresna dvorana,
1014 Budimpešta, Országház utca 28.

PRIJEPODNEVNI PROGRAM

9:30 OTVORENJE SKUPA

Pál Fodor, Glavni ravnatelj Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti

Tibor Navracsics, potpredsjednik vlade, ministar javne uprave i pravosuđa

Gordan Grlić Radman, Velesposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti

Jasna Turkalj, ravnateljica Hrvatskog instituta za povijest

Plenarna sekcija

PRVI SVJETSKI RAT I RASPAD UGARSKO-HRVATSKE DRŽAVE

Predsjedava *Pál Fodor*

10:10 *Dinko Sokčević* (Sveučilište u Pečuhu, Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Mađarski planovi za rješenje „hrvatskog pitanja” za vrijeme Prvog svjetskog rata

10:30 *Stjepan Matković* (Sveučilište u Zagrebu): Utjecaj Prvog svjetskog rata na evoluciju hrvatske politike

10:50 *Iván Bertényi ml.* (Sveučilište Eötvösa Loránda, Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): „Od raja do pakla”. Povijesna Mađarska 1918.-1919.

11:10 *Zoran Grijak* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): Svibanjska deklaracija Južnoslavenskog kluba u bečkom Carevinskom vijeću 1917. u svjetlu korespondencije Stjepana von Sarkotića i baruna Istvana von Buriana

11:30 *Ferenc Pollmann* (Institut za vojnu povijest i muzej Ministarstva za obranu): Hrvatske pukovnije u Monarhiji i Prvi svjetski rat

11:50 Rasprava

12:30 – 13:30 Odmor za ručak

POSLIJEPODNEVNI PROGRAM

I. sekcija

BANSKA ČAST

Jakobinska dvorana, 1014 Budimpešta, Országház u. 30.
Predsjedava *Boglárka Weisz*

13:30 *Damir Karbić* (Zavod za povijest HAZU, Zagreb): Hrvatski velikaši i plemići i ugarska kruna u razdoblju kasnih Arpadovića i Anžuvina

13:50 *Attila Zsoldos* (Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Kraljevska vlast i Slavonija u prvoj četvrti 14. stoljeća

14:10 *Suzana Miljan* (Zavod za povijest HAZU, Zagreb): Plemstvo Zagrebačke županije prema banskoj i kraljevskoj vlasti u doba kralja Žigmunda

14:30 *Tamás Pálosfalvi* (Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Mjesto banova u upravnoj strukturi Kraljevstva 1435.-1526.

14:50 *Borislav Grgin* (Filozofski fakultet u Zagrebu): Hrvatski i slavonski banovi u doba Korvina i Jagelovića

15:10 *Szabolcs Varga* (Teološka Visoka Škola u Pečuhu): Ban ili potkralj? Promjene hrvatsko-slavonske banske vlasti u 16.-17. stoljeću.

15:30 *Ivana Horbec* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): Prosvijećeni apsolutizam i banska služba: uvod u politiku hrvatsko-slavonskih staleža 1790. godine

15:50 *István Soós* (Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Državopravni položaj Rijeke u Mađarskom kraljevstvu (1779.-1822.)

16:10 Rasprava

16:40 Odmor za kavu

II. sekcija

PREKRETNICE U GOSPODARSTVU

Jakobinska dvorana, 1014 Budimpešta, Országház u. 30.
Predsjedava *Borislav Grgin*

17:00 *Boglárka Weisz* (Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Kraljevski porezi u Slavoniji u doba Arpadovića i Anžuvina

17:20 *Marija Karbić* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): Slavonski gradovi u trgovini između Ugarske, Jadrana i Njemačkog Carstva

17:40 *Ivan Jurković* (Sveučilište Jurja Dobrile u Puli): Demografska kriza u razdoblju protuosmanskih ratova: ugarski i hrvatski velikaši i hrvatski raseljenici

- 18:00 *András Oross* (Mađarski državni arhiv): Reorganizacija financijske uprave u Slavoniji nakon istjerivanja Turaka
 18:20 *Hrvoje Petrić* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): Novija hrvatska historiografija o gospodarskoj povijesti i povijesti okoliša u 19. stoljeću
 18:40 *Mariann Nagy* (Sveučilište u Pečuhu): Hrvatsko gospodarstvo uoči Nagodbe
 19:00 Rasprava

III. sekcija

HRVATSKO-MAĐARSKI ODNOSI 1848.-1849.

Vijećnica Instituta za povijest Centra za humanističke znanosti
 Mađarske akademije znanosti, 1014 Budimpešta, Úri utca 53.
 Predsjedava *András Cieger*

- 13:30 *Róbert Hermann* (Institut za vojnu povijest i muzej Ministarstva za obranu): Mađarsko-hrvatski vojni sukob 1848.-1849. godine
 13:50 *Vlasta Švogor* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): Andrija Torkvat Brlić – usamljeni glas u Hrvatskoj za pomirenje s Mađarima 1848.-1849.
 14:10 *Imre Ress* (Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Fran Kurelac i pokušaj nacionalne mobilizacije Hrvata u Zapadnoj Mađarskoj
 14:30 *Arijana Kolak Bošnjak* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): Odnos članova (bivše) Horvatsko-vugerske stranke prema mađarskoj revoluciji, njezinim idejama i postignućima
 14:50 Rasprava
 15:20 Odmor za kavu

IV. sekcija

USTANOVE U DOBA DUALIZMA

Vijećnica Instituta za povijest Centra za humanističke znanosti
 Mađarske akademije znanosti, 1014 Budimpešta, Úri utca 53.
 Predsjedava *Dinko Šokčević*

- 15:40 *Éva Somogyi* (Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Službenici u zajedničkoj upravi Habsburške monarhije
 16:00 *Željko Holjevac* (Sveučilište u Zagrebu): Hrvatsko ministarstvo u Budimpešti
 16:20 *András Cieger* (Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Hrvatski zastupnici u mađarskome parlamentu (1868.-1918.)
 16:40 *Branko Ostajmer* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): Hrvatski zastupnici u zajedničkom saboru u Budimpešti (1868.-1918.)
 17:00 Rasprava

7. veljača 2014.

PRIJEPodneveni program

V. sekcija

RUBNE ZONE I POGRANIČNI KRAJEVI

Bartókova dvorana Instituta za glazbu Centra za humanističke znanosti
 Mađarske akademije znanosti, 1014 Budimpešta, Táncsics M. u. 7.
 Predsjedava *Csaba Kiss Gy.*

- 10:00 *Stanko Andrić* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): Obitelj Gorjanskih i Hrvatsko kraljevstvo
 10:20 *Norbert C. Tóth* (Mađarska medievistička istraživačka grupa MTA-HIM-SZTE-MOL): Pitanje vječitog banstva dalmatinsko-hrvatskog i slavonskog bana Nikole Gorjanskog: Obitelj Gorjanski u Dalmaciji na kraju 14. stoljeća
 10:40 *Zrinka Pešorda Vardić* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): Kralj i republika: odnos Dubrovnika i ugarske krune u vrijeme kralja Sigismunda Luksemburškog (1387.-1437.)
 11:00 *Richárd Horváth* (Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Tvrdave i obrana granice u doba kralja Matijaša
 11:20 *Ferenc Vég* (Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Jedna neuobičajena krajina: Međimurje u 16.-17. stoljeću
 11:40 *Alexander Buczynski* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): „Ad fontes historiae: građa za povijest Vojne krajine
 12:00 Rasprava

VI. sekcija

NACIONALNO BUĐENJE KOD HRVATA I MAĐARA I KATOLIČKA CRKVA

Vijećnica Instituta za povijest Centra za humanističke znanosti
 Mađarske akademije znanosti, 1014 Budimpešta, Úri utca 53.
 Predsjedava *István Soós*

- 10:00 *Antal Molnár* (Institut za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Pázmány i Zagreb: crkvenoupravno osamostaljivanje i nacionalni identitet na zagrebačkoj crkvenožupanijskoj sinodi 1634. g.
 10:20 *Zrinka Blažević* (Sveučilište u Zagrebu): Od svete države do staleške republike: reformnokatolički ilirizam tijekom 17. stoljeća
 10:40 *Sándor Bene* (Institut za književnost Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti): Stoljeće propuštene „dobre coniuncture“: Registri hrvatsko-mađarskih kulturnih dodira u 17. stoljeću

- 11:00 *Robert Skenderović* (Hrvatski institut za povijest, Zagreb): Crkvene prilike i etnički suživot mađarskih i hrvatskih katolika u ugarskom Podunavlju u 18. stoljeću
 11:20 Rasprava

12:30–13:30 Odmor za ručak

POSlijepodneveni program

VII. sekcija

MAĐARSKO-HRVATSKI KULTURNI DODIRI

Bartókova dvorana Instituta za glazbu Centra za humanističke znanosti
 Mađarske akademije znanosti, 1014 Budimpešta, Táncsics M. u. 7.
 Predsjedava *Sándor Bene*

- 13:30 *István Nyomárkay* (Sveučilište Eötvösa Loránda): Tradicija i jezična obnova
 13:50 *Zoran Velagić* (Sveučilište u Osijeku): Utjecaj mađarskog tiskarstva na razvoj tiskarstva u Hrvatskoj
 14:10 *Csaba Kiss Gy.* (Sveučilište Eötvösa Loránda): Trojedna Kraljevina i Hrvati u mađarskim putopisima u 19. stoljeću
 14:30 *Tamara Tvrtković* (Sveučilište u Zagrebu): Između ugrofilije i ugrofobije – slika Mađara u Hrvatskoj od 16. do 19. stoljeća
 14:50 *Tihomir Čipek* (Sveučilište u Zagrebu): Konzervativizam u hrvatskoj i mađarskoj političkoj tradiciji
 15:10 Rasprava

Na svim sekcijama konferencije će biti osigurano simultano prevodenje s oba jezika

Registracija za konferenciju: antal.andrea@btk.mta.hu

Pokrovitelji skupa su Mađarska akademija znanosti, Centar za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti, Ministarstvo javne uprave i pravosuđa Republike Mađarske, Samouprava V. okruga Budimpešte, Hrvatska turistička zajednica u Budimpešti i Agroproteinka